

ΧΑΡΟΥΚΙ ΜΟΥΡΑΚΑΜΙ

Νορβηγικό δάσος

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: NORWEGIAN WOOD

Από τις Εκδόσεις Vintage, Λονδίνο 2003

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Νορβηγικό δάσος**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Haruki Murakami

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αργυρώ Μαντόγλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης

ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελευθέρος & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Haruki Murakami, 1987

© Φωτογραφίας εξωφύλλου:

Christine Mathieu/Millennium Images, UK/Apeiron Photos

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2012

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2012, 2.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-496-653-0

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών χλωρίου και φιλικό προς το περιβάλλον.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoïou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΧΑΡΟΥΚΙ ΜΟΥΡΑΚΑΜΙ

Νορβηγικό δάσος

*Μετάφραση από τα αγγλικά:
Αργυρώ Μαντόγλου*

Για πολλές μέρες γιορτινές

Ημουν τριάντα επτά τότε, δεμένος στη θέση μου, την ώρα που το γιγάντιο μπόινγκ 747, πλησιάζοντας στο αεροδρόμιο του Αμβούργου, όρμησε μέσα σ' ένα πυκνό πέπλο από σύννεφα για να προσγειωθεί. Η παγωμένη βροχή του Νοέμβρη πότιζε τη γη, προσδίδοντας στα πάντα τη μελαγχολική ατμόσφαιρα του φλαμανδικού τοπίου: στο προσωπικό εδάφους που ήταν ντυμένο με αδιάβροχα, στη σημαία πάνω στο χαμηλότερο κτίριο του αεροδρομίου, στη γιγαντοαφίσα της BMW. Μάλιστα... πάλι στη Γερμανία λοιπόν.

Μόλις το αεροπλάνο προσεδαφίστηκε, απαλή μουσική άρχισε να διαχέεται από τα ηχεία της οροφής: μια γλυκιά ορχηστρική διασκευή του «Norwegian Wood» των Μπιτλς. Η μελωδία αυτή πάντα με έκανε να ανατριχιάζω, αλλά τούτη τη φορά το ρίγος που ένιωσα ήταν δυνατότερο από ποτέ.

Έγειρα μπροστά και έβαλα το πρόσωπό μου μέσα στα χέρια, να συγκρατήσω το κεφάλι μου να μην ανοίξει στα δυο. Αμέσως μια Γερμανίδα αεροσυνοδός με πλησίασε και με ρώτησε αν ένιωθα καλά.

«Όχι», απάντησα, «λίγο ζαλισμένος».

«Είστε σίγουρος;»

«Ναι. Ευχαριστώ».

Χαμογέλασε και απομακρύνθηκε. Η μουσική άλλαξε σε μια μελωδία του Μπίλι Τζόελ. Ίσιωσα την πλάτη και κοίταξα έξω απ' το παράθυρο τα σκούρα σύννεφα που αιωρούνταν πάνω από τη Βόρεια Θάλασσα, σκεφτόμενος όλα όσα είχα ήδη χάσει κατά τη διάρκεια της ζωής μου: εποχές για πάντα χαμένες, φίλους που είχαν πεθάνει ή εξαφανιστεί, συναισθήματα που δε θα βίωνα ποτέ ξανά.

Το αεροπλάνο πλησίασε στην πύλη. Οι επιβάτες άρχισαν να λύνουν τις ζώνες τους και να κατεβάζουν τις χειραποσκευές τους, ενώ εγώ είχα μεταφερθεί σ' ένα λιβάδι. Μύριζα το χορτάρι, ένιωθα τον άνεμο στο πρόσωπό μου, άκουγα τις φωνές των πουλιών. Φθινόπωρο του 1969, σύντομα θα γινόμουν είκοσι χρονών.

Η αεροσυνοδός πέρασε ξανά. Αυτή τη φορά κάθισε δίπλα μου και με ρώτησε πάλι αν ένιωθα καλά.

«Καλά είμαι», απάντησα και χαμογέλασα. «Μια ξαφνική μελαγχολία όλο κι όλο».

«Ξέρω τι εννοείτε», είπε. «Το παθαίνω κι εγώ κάποιες φορές».

Σηκώθηκε και μου χάρισε ένα υπέροχο χαμόγελο. «Καλή συνέχεια. Auf Wiedersehen».

«Στο επανιδείν».

Δεκαοχτώ χρόνια έχουν περάσει από τότε κι ακόμα ανακαλώ με κάθε λεπτομέρεια εκείνη τη μέρα στο λιβάδι. Η σκόνη του καλοκαιριού είχε ξεπλυθεί από την απαλή βροχή που έπεφτε για μέρες, ενώ τα γύρω βουνά είχαν καλυφθεί από ένα βαθύ, λαμπερό πράσινο χρώμα. Το ψηλό χορτάρι με τις ξεθωριασμένες άκρες λικνιζόταν στο απαλό αεράκι του Οκτώβρη. Στον ουράνιο γαλάζιο θόλο καρφωμένη μια μακριά λωρίδα από σύννεφα. Τα μάτια μου σχεδόν πονούσαν όταν κοι-

ταζα ψηλά τον ουρανό. Ένα αεράκι φύσηξε στο λιβάδι, πέρασε μέσα από τα μαλλιά της Ναόκο προτού γλιστρήσει στο δάσος. Τα φυλλώματα των δέντρων άρχισαν να θροϊζουν και ακούστηκαν τα μακρινά γαβγίσματα κάποιου σκύλου – ένας ήχος συγκεχυμένος, που έμοιαζε να έρχεται από το κατώφλι κάποιου άλλου κόσμου. Δεν ακούστηκε τίποτ' άλλο. Δε συναντήσαμε κανέναν. Είδαμε μονάχα δυο κατακόκκινα πουλιά να πετάγονται ξαφνιασμένα στο μέσον του λιβαδιού και να βουτάνε στο δάσος. Βαδίζαμε πλάι πλάι και η Ναόκο μου μιλούσε για πηγάδια.

Η μνήμη είναι παράξενη. Όταν ζούσα τη σκηνή, δεν της είχα δώσει προσοχή. Δεν πίστεψα πως ήταν μία ανάμνηση που θα είχε διάρκεια και σίγουρα δε φαντάστηκα πως δεκαοκτώ χρόνια αργότερα θα την ανακαλούσα με τόσες λεπτομέρειες. Εκείνη τη μέρα δε με ενδιέφερε καθόλου το τοπίο. Σκεφτόμουν τον εαυτό μου, το όμορφο κορίτσι που βιάδιζε πλάι μου. Αναλογιζόμουν τους δυο μας μαζί κι έπειτα πάλι εμένα. Βρισκόμουν στην ηλικία, σ' εκείνη τη φάση της ζωής, όπου κάθε εικόνα, συναίσθημα, σκέψη επέστρεφε σ' εμένα σαν μπούμερανγκ. Επιπλέον, ήμουν ερωτευμένος. Επρόκειτο για έναν έρωτα με προβλήματα. Το τοπίο ήταν το τελευταίο πράγμα που είχα στο νου μου.

Αλλά τώρα, η εικόνα του λιβαδιού είναι το πρώτο που θυμάμαι. Η μυρωδιά του χορταριού, η ανεπαίσθητη ψύχρα στον αέρα, η κορυφογραμμή των λόφων, το γάβγισμα κάποιου σκύλου: είναι τα πρώτα που ανακαλώ και επιστρέφουν με απόλυτη διαύγεια. Αισθάνομαι πως θα μπορούσα να τα πιάσω και να τα ψηλαφίσω. Όσο καθαρή όμως κι αν είναι η εικόνα, δεν υπάρχει κανένας μέσα σ' αυτήν. Κανείς. Η Ναόκο δεν είναι

εκεί, ούτε κι εγώ. Πού πήγαμε; Πώς επιτρέψαμε να συμβεί κάτι τέτοιο; Όλα εκείνα που τότε έμοιαζαν τόσο σημαντικά, η Ναόκο, αυτός που ήμουν εγώ εκείνη την εποχή και ο τότε κόσμος μου – πού πήγαν; Είναι γεγονός πως δεν μπορώ να επαναφέρω πια ούτε το πρόσωπό της – τουλάχιστον όχι ταχύτατα. Το μόνο που μου έχει απομείνει είναι το φόντο, ένα καθαρό σκηνικό χωρίς ανθρώπους.

Καλά, αν συγκεντρωθώ για λίγο, θυμάμαι το πρόσωπό της. Αρχίζω συνδέοντας εικόνες – το μικροσκοπικό, παγωμένο χεράκι της, τα ίσια μαύρα μαλλιά της, απαλά και ευχάριστα στην αφή, το μαλακό, στρογγυλεμένο λοβό του αυτιού και τη μικροσκοπική ελιά ακριβώς από κάτω. Το καμηλό παλτό που φορούσε το χειμώνα, τη συνήθεια να με κοιτάζει κατάματα όποτε με ρωτούσε κάτι· το ανεπαίσθητο τρέμουλο της φωνής της (σαν να μου μιλούσε από την κορυφή ενός λόφου με δυνατό αέρα...) Και να που το πρόσωπό της ξαφνικά εμφανίζεται. Στην αρχή πάντα προφίλ, επειδή η Ναόκο κι εγώ όταν ήμασταν έξω, περπατούσαμε πλάι πλάι. Έπειτα στρέφεται προς το μέρος μου, μου χαμογελάει γέρνοντας ελαφρά το κεφάλι και αρχίζει να μιλάει, κοιτάζοντας βαθιά στα μάτια μου σαν να ψάχνει στο βυθό μιας λίμνης για να συλλάβει την πορεία ενός γυρίνου που πριν από λίγο είχε εκτοξευτεί στην επιφάνεια.

Χρειάζεται όμως χρόνος μέχρι να εμφανιστεί το πρόσωπό της. Και όσο περνάει ο καιρός, η διάρκεια αυτή επιμηκύνεται. Η πικρή αλήθεια είναι πως ό,τι ανακαλούσα σε πέντε δευτερόλεπτα, ύστερα από λίγο χρειάζεται δέκα, μετά τριάντα κι έπειτα ένα ολόκληρο λεπτό – σαν τις σκιές που μακραίνουν στο σύθαμπο. Κάποια μέρα, υποθέτω, αυτές τις σκιές θα τις καταπιεί το σκοτάδι. Δεν υπάρχει τρόπος να το εμποδίσω: η μνήμη μου όλο και μακραίνει από το σημείο όπου στεκόταν η

Ναόκο, από εκεί όπου βρισκόταν ο παλιός μου εαυτός. Και μόνο το τοπίο, η θέα σ' εκείνο το λιβάδι τον Οκτώβρη, επιστρέφει ξανά και ξανά σαν τη γεμάτη σύμβολα σκηνή κάποιας ταινίας. Κάθε φορά που εμφανίζεται, μεταφέρει κι ένα σκίρτημα σε κάποιο σημείο του εγκεφάλου μου. *Ξύπνα, λέει. Είμαι ακόμα εδώ. Ξύπνα και συλλογίσου. Σκέψου το λόγο που είμαι ακόμα εδώ.* Αυτό το σκίρτημα ποτέ δε με πληγώνει. Δε με πονάει. Μονάχα ένας υπόκωφος ήχος αντηχεί ύστερα από κάθε άφιξή του. Αν και, ακόμα κι αυτό κάποια μέρα θα χαθεί. Στο αεροδρόμιο του Αμβούργου, όμως, τα σκιρτήματα ήταν δυνατότερα και μεγαλύτερης διάρκειας από ποτέ. Αυτός είναι ο λόγος που γράφω τούτο το βιβλίο. Για να σκεφτώ. Για να κατανοήσω. Έτσι είμαι εγώ. Για να καταλάβω τα γεγονότα, πρέπει να τα γράψω.

Για να δούμε τώρα, για ποιο πράγμα μιλούσε η Ναόκο εκείνη τη μέρα;

Α μάλιστα! Μιλούσε για το «πηγάδι στο λιβάδι». Δεν έχω ιδέα αν υπήρχε κάτι τέτοιο. Μπορεί να ήταν μία ακόμα εικόνα ή κάποιο σύμβολο που βρισκόταν μονάχα στη σκέψη της, σαν τόσα άλλα που έκλωθε μέσα στο μυαλό της εκείνες τις ζοφερές μέρες. Μόλις μου το περιέγραψε, όμως, δεν μπορούσα να φέρω στο νου μου το σκηνικό στο λιβάδι χωρίς το πηγάδι. Από εκείνη τη μέρα και μετά, η εικόνα ενός πράγματος που δεν είχαν ποτέ αντικρίσει τα μάτια μου έγινε ένα με το πραγματικό τοπίο που απλωνόταν μπροστά μου. Είμαι σε θέση να περιγράψω το πηγάδι με εξαντλητικές λεπτομέρειες: Βρισκόταν στο σημείο όπου τελείωνε το λιβάδι – μια σκοτεινή οπή στο χώμα, με διάμετρο περίπου ένα μέτρο, κρυμμένη στο χορτάρι. Τίποτα δε μαρτυρούσε την ύπαρξή του – κανένας φράχτης

ή κάποιο πέτρινο χείλος (τουλάχιστον κάτι που να προεξέχει πάνω από την επιφάνεια του εδάφους). Δεν ήταν παρά μια τρύπα, ένα διάπλατα ανοιχτό στόμα. Οι πέτρες γύρω από το άνοιγμα ήταν φαγωμένες και είχαν αποκτήσει από τη βροχή ένα υπόλευκο χρώμα. Ήταν ραγισμένες, κομμάτια έλειπαν σε διάφορα σημεία, ενώ μια μικρή πράσινη σαύρα γλιστρούσε μέσα σε μια σχισμή. Αν έσκυβες από πάνω και κοιτάζες κάτω, δε διέκρινες τίποτα. Το μόνο που ξέρω για το πηγάδι είναι πως το βάθος του είναι τρομακτικό. Το βάθος του είναι απύθμενο και το σκοτάδι του αδιαπέραστο, λες κι όλη η σκοτεινιά του κόσμου έχει συγκεντρωθεί πυκνή στα βάθη του.

«Είναι στ' αλήθεια *πράγματι* βαθύ», είπε η Ναόκο, επιλέγοντας τις λέξεις με προσοχή. Κάποιες φορές μιλούσε μ' αυτόν τον τρόπο, επιβραδύνοντας το λόγο της μέχρι να βρει ακριβώς τη λέξη που έψαχνε. «Αλλά κανείς δεν ξέρει πού βρίσκεται», συνέχισε. «Εκείνο που μπορώ να πω με σιγουριά είναι πως υπάρχει κάπου εδώ γύρω».

Χέρια χωμένα στις τσέπες από το τουίντ σακάκι της, μου χαμογέλασε σαν να ήθελε να προσθέσει: «Αλήθεια λέω!»

«Είναι τρομερά επικίνδυνο», έκανα. «Ένα βαθύ πηγάδι και κανένας να μην ξέρει πού βρίσκεται. Αν πέσεις μέσα, τελείωσες, τέλος».

«Τέλος. Αααααα! Σπлатс! Τετέλεσται».

«Συμβαίνουν κι αυτά».

«Ναι. Ίσως μια φορά στα δυο ή στα τρία χρόνια. Κάποιος χάνεται ξαφνικά και δεν μπορούν να τον βρουν πουθενά. Τότε οι ντόπιοι λένε: Α, έπεσε στο πηγάδι».

«Άσχημος τρόπος να πεθάνεις».

«Φριχτός», είπε η Ναόκο τινάζοντας ένα χορταράκι από το σακάκι της. «Καλύτερα καθώς πέφτεις να σπάσει ο σβέρκος

σου, αλλά το πιο πιθανό είναι να σπάσεις μόνο το πόδι σου και τότε δε θα μπορείς να κάνεις τίποτα. Θα ουρλιάξεις με όλη τη δύναμη των πνευμόνων σου και κανένας δε θα σ' ακούει και ούτε θα ελπίζεις κάποιος να σε βρει, ενώ οι σαρανταποδαρούσες και οι αράχνες θα σέρνονται πάνω σου και τα οστά όσων πέθαναν πριν από σένα θα βρίσκονται γύρω σου σκορπισμένα κι όλα θα είναι σκοτεινά και υγρά και πάνω ψηλά θα υπάρχει μόνο εκείνος ο ελάχιστος φωτεινός κύκλος σαν χειμωνιάτικο φεγγάρι. Θα αργοπεθάνεις ολομόναχος».

«Ουφ, και μόνο που το σκέφτομαι ανατριχιάζω», απάντησα. «Πρέπει να το βρουν και να το περιτοιχίσουν».

«Ναι, αλλά κανείς δεν μπορεί να το βρει. Γι' αυτό πρόσεξε μην ξεφύγεις από το μονοπάτι».

«Μην ανησυχείς».

Η Ναόκο έβγαλε το αριστερό χέρι από την τσέπη της και έσφιξε το δικό μου. «Εσύ μην ανησυχείς», είπε. «Δεν έχεις πρόβλημα. Εσύ ακόμα και να τρέξεις εδώ μέσα στη μαύρη νύχτα, δεν πρόκειται ποτέ να πέσεις στο πηγάδι. Ούτε κι εγώ θα πέσω όσο είμαι κοντά σου».

«Ποτέ;»

«Ποτέ!»

«Πώς είσαι τόσο σίγουρη;»

«Το ξέρω», απάντησε σφίγγοντας δυνατώτερα το χέρι μου και συνέχισε να προχωράει δίπλα μου σιωπηλή. «Αυτά τα πράγματα τα γνωρίζω. Κι έχω πάντα δίκιο. Δεν έχει να κάνει με τη λογική: απλή διαίσθηση. Για παράδειγμα, όταν είμαι κοντά σου, όπως τούτη τη στιγμή, δε φοβάμαι. Τίποτα το σκοτεινό ή το σατανικό δεν μπορεί να με βλάψει».

«Αυτή είναι απάντηση», έκανα. «Τότε να είσαι έτσι μαζί μου συνεχώς».

«Το εννοείς αυτό που λες;»

«Φυσικά»

Η Ναόκο σταμάτησε απότομα. Το ίδιο κι εγώ. Έβαλε τα χέρια της στους ώμους μου και με κοίταξε. Βαθιά μέσα στις κόρες των ματιών της ένα βαρύ μαύρο υγρό στροβιλιζόταν σχηματίζοντας μια παράξενη δίνη. Αυτά τα όμορφα μάτια έμειναν να κοιτάζουν βαθιά μέσα μου για πολλή, πολλή ώρα. Έπειτα τεντώθηκε και ακούμπησε το μάγουλό της στο δικό μου. Ήταν μια υπέροχη, ζεστή χειρονομία που έκανε την καρδιά μου για μια στιγμή να σταματήσει.

«Σ' ευχαριστώ».

«Ευχαρίστησή μου», της απάντησα.

«Χαίρομαι τόσο που το λες αυτό. Πραγματικά», είπε μ' ένα μελαγχολικό χαμόγελο. «Αλλά είναι αδύνατον».

«Γιατί;»

«Θα ήταν λάθος. Τρομερό. Θα...»

Η Ναόκο σφράγισε το στόμα της και άρχισε ξανά να προχωράει. Καταλάβαινα πως όλων των ειδών οι σκέψεις στροφούριζαν στο κεφάλι της. Δεν ήθελα να την ενοχλήσω· έτσι, συνέχιζα να βαδίζω πλάι της σιωπηλά.

«Θα ήταν λάθος, για σένα, για μένα», είπε ύστερα από μια παρατεταμένη παύση.

«Με ποιο τρόπο;» ψιθύρισα.

«Δεν το βλέπεις; Απλώς δεν είναι δυνατόν ένας άνθρωπος να προσέχει κάποιον άλλο για πάντα. Ενωώ, αν υποθέσουμε πως παντρευόμαστε. Εσύ τη μέρα θα ήσουν υποχρεωμένος να δουλεύεις. Ποιος θα με πρόσεχε όσο θα έλειπες; Ή αν έφευγες για κάποιο επαγγελματικό ταξίδι; Είναι δυνατόν να είμαι κολλημένη συνεχώς πάνω σου, για όλη μας τη ζωή; Τι είδους ισότητα θα ήταν αυτή; Τι είδους σχέση; Αργά ή γρήγορα θα

με βαριόσουν. Θα αναρωτιόσουν τι κάνεις στη ζωή σου και χαραμίζεις το χρόνο σου κάνοντας μπέμπι σίτινγκ σε μια γυναίκα. Δε θα το άντεχα. Δε θα έλυνε κανένα από τα προβλήματατά μου».

«Ναι αλλά αυτά δεν πρόκειται να συνεχιστούν για όλο το υπόλοιπο της ζωής σου», είπα αγγίζοντας την πλάτη της. «Κάποια στιγμή θα λυθούν. Και τότε, θα σκεφτούμε το πώς θα συνεχίσουμε. Ίσως χρειαστεί να βοηθήσεις εσύ *εμένα*. Στη ζωή δεν κρατάμε λογιστικά βιβλία. Αν με χρειάζεσαι, θα σε βοηθήσω. Δεν το καταλαβαίνεις; Γιατί είσαι τόσο απόλυτη; Αφήσου πιο ελεύθερη, διώξε τις άμυνές σου. Είσαι υπερβολικά σφιγμένη, πάντα περιμένεις το χειρότερο. Χαλάρωσε και θα νιώσεις καλύτερα».

«Πώς μπορείς και το λες αυτό;» ρώτησε με φωνή στεγνή από κάθε συναίσθημα.

Ο τόνος της φωνής της Ναόκο με έκανε να υποψιαστώ πως είχα πει κάτι που δεν έπρεπε. «Πες μου πώς μπορείς και λες ένα τέτοιο πράγμα;» ρώτησε κοιτάζοντας το χώμα κάτω στα πόδια της. «Δε μου λες κάτι καινούργιο. “Χαλάρωσε και θα νιώσεις καλύτερα”. Γιατί μου το επαναλαμβάνεις αυτό; Αν χαλαρώσω ετούτη τη στιγμή, θα διαλυθώ. Έτσι έζησα όλη μου τη ζωή, κι αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος που ξέρω να ζω. Αν χαλαρώσω για ένα δευτερόλεπτο, θα χαθώ. Θα διαλυθώ και τα κομμάτια θα τα πάρει ο αέρας. Γιατί δεν το καταλαβαίνεις; Γιατί λες πως είσαι σε θέση να με προσέχεις, τη στιγμή που δεν μπορείς να καταλάβεις το βασικότερο όλων;»

Δεν είπα τίποτα.

«Είμαι μπερδεμένη. Πολύ. Και το πρόβλημα είναι πιο σοβαρό απ’ όσο νομίζεις. Πιο βαθύ... πιο σκοτεινό... πιο ψυχρό. Πες μου κάτι, όμως. Πώς μπόρεσες να κοιμηθείς μαζί μου τό-

τε; Πώς μπόρεσες να κάνεις κάτι τέτοιο; Γιατί δε μ' άφηνες στην ησυχία μου;»

Τώρα βαδίζαμε μέσα στην τρομακτική σιωπή του πευκοδάσους. Τα ξεραμένα τζιτζίκια που είχαν πεθάνει στο τέλος του καλοκαιριού ήταν σκόρπια στην επιφάνεια του μονοπατιού και έτριζαν καθώς συνθλίβονταν κάτω από τα βήματά μας. Σαν να ψάχναμε κάτι που είχαμε χάσει, η Ναόκο κι εγώ συνεχίσαμε να προχωράμε αργά στο μονοπάτι.

«Λυπάμαι», είπε παίρνοντας το χέρι μου και κουνώντας το κεφάλι της. «Δεν είχα σκοπό να σε πληγώσω. Προσπάθησε να μην αφήσεις όσα σου είπα νωρίτερα να σε ταραξουν. Πραγματικά λυπάμαι. Ήμουν θυμωμένη με τον εαυτό μου».

«Μάλλον δε σε καταλαβαίνω ακόμα», απάντησα. «Δεν είμαι και τόσο έξυπνος. Χρειάζομαι καιρό για να καταλάβω κάποια πράγματα. Αλλά όταν θα αφιερώσω τον απαραίτητο χρόνο, τότε θα σε καταλαβαίνω καλύτερα από οποιονδήποτε άνθρωπο στον κόσμο».

Κάναμε μια στάση και αφουγκραστήκαμε τη σιωπή του δάσους. Κλότσησα μερικά κουκουνάρια και ψόφια τζιτζίκια, μετά σήκωσα το βλέμμα και κοίταξα τα κομμάτια τ' ουρανού που διακρίνονταν ανάμεσα απ' τα κλαδιά των πεύκων. Με τα χέρια στις τσέπες, η Ναόκο παρέμεινε σκεπτική, τα μάτια της δε στάθηκαν σε κάτι συγκεκριμένο.

«Πες μου κάτι, Τόρου», είπε. «Μ' αγαπάς;»

«Αυτό το ξέρεις».

«Θα μου κάνεις δυο χάρες;»

«Μπορείτε να ζητήσετε μέχρι τρεις, μαντάμ».

Η Ναόκο χαμογέλασε και κούνησε το κεφάλι της. «Όχι, δύο αρκούν. Πρώτον, θέλω να καταλάβεις το πόσο ευγνώμων είμαι που έκανες όλο αυτό το ταξίδι για να με δεις. Ελπίζω να

ένιωσες το πόσο ευτυχισμένη με έκανες. Ξέρω πως αν υπάρχει κάτι που μπορεί να με σώσει, είναι αυτό. Μπορεί να μην το δείχνω, αλλά είναι αλήθεια».

«Θα έρθω ξανά να σε δω», είπα. «Και ποια είναι η άλλη επιθυμία;»

«Θέλω πάντα να με θυμάσαι. Να μην ξεχνάς ότι υπήρξα και πως στάθηκα δίπλα σου όπως ετούτη τη στιγμή».

«Πάντα», απάντησα. «Πάντα θα το θυμάμαι».

Συνέχισε να προχωράει χωρίς να μιλάει. Το φως του φθινοπώρου φιλτραριζόταν μέσα από τα κλαδιά και χόρευε πάνω στους ώμους του σακακιού της. Ένας σκύλος γάβγισε ξανά, πιο κοντά από προηγουμένως. Η Ναόκο σκαρφάλωσε πάνω σ' ένα λοφίσκο, βγήκε από το δάσος και κατέβηκε βιαστικά την ομαλή πλαγιά. Εγώ την ακολουθούσα δυο ή τρία βήματα πιο πίσω.

«Έλα εδώ», της φώναξα. «Το πηγάδι μπορεί να βρίσκεται κάπου κοντά». Η Ναόκο σταμάτησε, χαμογέλασε και με έπιασε από το μπράτσο. Περιπατήσαμε το υπόλοιπο της διαδρομής δίπλα δίπλα.

«Υπόσχεσαι στ' αλήθεια να μη με ξεχάσεις ποτέ;» ρώτησε σχεδόν ψιθυριστά.

«Δε θα το κάνω ποτέ», αποκρίθηκα. «Δε θα μπορούσα ποτέ να σε ξεχάσω».

Κι όμως, η μνήμη μου όλο και εξασθενεί κι έχω ήδη ξεχάσει πολλές λεπτομέρειες. Γράφοντας έτσι από μνήμης, συχνά αισθάνομαι κάτι σαν επιθανάτια αγωνία. Κι αν έχω ξεχάσει το σημαντικότερο; Κι αν κάπου βαθιά μέσα μου υπάρχει μια σκοτεινή τρύπα όπου είναι στοιβαγμένες όλες οι σημαντικές αναμνήσεις και αργά αλλά σταθερά τις καταπιεί;

Κι όμως, αυτές οι αναμνήσεις είναι το υλικό μου. Σφίγγοντας τις ξεθωριασμένες, ατελείς μνήμες στο στέρνο μου, συνεχίζω να γράφω τούτο το βιβλίο με όλη την απελπισμένη λαχτάρα ενός πεινασμένου άντρα που ρουφάει τα κόκαλά του. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος που διαθέτω για να κρατήσω την υπόσχεσή μου απέναντι στη Ναόκο.

Κάποτε, καιρό πριν, όταν ήμουν ακόμα νέος, όταν οι μνήμες διατηρούνταν πολύ πιο ζωντανές απ' ό,τι σήμερα, είχα δοκιμάσει να γράψω για εκείνη. Αλλά δε μου έβγαине τίποτα, ούτε γραμμή. Ήξερα πως αν ερχόταν αυτή η πρώτη γραμμή, τα υπόλοιπα θα ξεχύνονταν στο χαρτί, αλλά δεν μπορούσα. Όλα ήταν τόσο έντονα και διαυγή, ώστε δεν μπορούσα να διακρίνω την αρχή – όπως ο χάρτης που δείχνοντας πάρα πολλά μπορεί μερικές φορές να αποδειχτεί άχρηστος. Τώρα, όμως, διαπιστώνω πως όλα όσα μπορώ να τοποθετήσω στο ατελές όχημα της γραφής είναι ελλιπείς μνήμες και ημιτελείς σκέψεις. Όσο περισσότερο ξεθωριάζουν μέσα μου οι αναμνήσεις της Ναόκο, τόσο βαθύτερα μπορώ να την καταλάβω. Κι αυτός ακριβώς μπορεί να είναι ο λόγος που με παρακάλεσε να μην την ξεχάσω ποτέ, να θυμάμαι πως είχε υπάρξει.

Σ' ετούτε τη σκέψη με κυριεύει μια αβάσταχτη θλίψη. Επειδή η Ναόκο δε μ' αγάπησε ποτέ.

2

Κάποτε, πολλά χρόνια πριν –είκοσι χρόνια πριν, για την Κακρίβεια– έμενα σε μια φοιτητική εστία. Ήμουν δεκαοκτώ χρονών και πρωτοετής. Πρώτη φορά στο Τόκιο και πρώτη φορά έμενα μόνος, γι' αυτό και οι γονείς μου που ανησυχούσαν προτίμησαν να μου νοικιάσουν ένα δωμάτιο στην εστία παρά ένα αυτόνομο ανεξάρτητο δωμάτιο στην πόλη, από εκείνα που έπιαναν οι περισσότεροι φοιτητές. Η εστία παρείχε γεύματα και άλλες ευκολίες και θα βοηθούσε το δεκαοκτάχρονο άπειρο γιο τους να επιβιώσει. Είχαν υπολογίσει και τα έξοδα. Ένα δωμάτιο στην εστία κόστιζε πολύ λιγότερο απ' ό,τι μια γκαρσονιέρα. Από τη στιγμή που είχα ένα κρεβάτι και μια λάμπα, δεν υπήρχε λόγος να αγοράσουμε έπιπλα. Αν με ρωτούσαν, εγώ θα προτιμούσα να είχαν νοικιάσει μια γκαρσονιέρα και να έχω την ησυχία μου, αλλά γνωρίζοντας πόσα χρήματα ξόδευαν οι γονείς μου για εγγραφές και δίδακτρα στο ιδιωτικό πανεπιστήμιο που παρακολουθούσα, δεν είχα δικαίωμα να επιμείνω. Επιπλέον, ελάχιστα με ενδιέφερε ο χώρος όπου θα έμενα.

Οι εγκαταστάσεις της εστίας βρίσκονταν πάνω σ' ένα λόφο στο μέσον της πόλης με ανεμπόδιστη θέα, κυκλωμένη από έναν τσιμεντένιο τοίχο. Μια γιγαντιαία ζέλκοβα υψωνόταν αμέσως μετά την κεντρική είσοδο. Έλεγαν πως ήταν τουλά-

χιστον εκατόν πενήντα χρόνων. Αν στεκόσουν δίπλα στον κορμό της και κοιτάζεις ψηλά, ο ουρανός δε διακρινόταν μέσα από τα πυκνά φυλλάματά της.

Το ασφαλτοστρωμένο μονοπάτι που οδηγούσε από την πύλη στα κτίρια της εστίας κύκλωνε το δέντρο και συνέχιζε ευθεία μέχρι τους δύο τριώροφους αντικριστούς κοιτώνες στις δυο πλευρές του μονοπατιού. Ήταν μεγάλοι με πολλά παράθυρα και έδιναν την εντύπωση διαμερισμάτων που είχαν μετατραπεί σε φυλακές ή το αντίθετο. Όμως δεν ήταν καθόλου βρόμικα ούτε δημιουργούσαν την αίσθηση του σκοτεινού. Μέσα από τα ανοιχτά παράθυρα ακούγονταν τα ραδιόφωνα να παίζουν και είχαν όλα πανομοιότυπες μπεζ κουρτίνες – ένα χρώμα που δεν ξεθώριαζε στον ήλιο.

Μετά τους δυο κοιτώνες, το μονοπάτι συνέχιζε μέχρι την είσοδο του δώροφου κοινόχρηστου κτιρίου. Στον πρώτο όροφο βρίσκονταν η τραπεζαρία και οι τουαλέτες, στον δεύτερο ένα αμφιθέατρο, αίθουσες συσκέψεων, ακόμα και ξενώνες, τη χρήση των οποίων δεν κατάλαβα ποτέ. Δίπλα σ' αυτό το κτίριο ορθωνόταν ένας τρίτος κοιτώνας, τριών ορόφων επίσης. Πράσινο γκαζόν κάλυπτε το προαύλιο και πίδακες νερού από το αυτόματο ποτιστικό καθρέφτιζαν το φως του ήλιου καθώς περιστρέφονταν. Πίσω από το κτίριο με τους κοινόχρηστους χώρους υπήρχε ένα γήπεδο που το χρησιμοποιούσαν για μπιζμπολ και ποδόσφαιρο, καθώς και έξι γήπεδα του τένις. Το συγκρότημα ήταν πλήρως εξοπλισμένο.

Ένα μονάχα ήταν το πρόβλημα με την εστία: η πολιτική της «ατμόσφαιρα». Τη διηύθυνε μια ύποπτη διοίκηση, με διευθυντή έναν ακροδεξιό τύπο και η τακτική τους, κατά τη γνώμη μου, ήταν τουλάχιστον ιδιότυπη. Αυτό μπορούσες να το διακρίνεις στα φυλλάδια που μοίραζαν στους νέους φοιτητές,

καθώς και στο καταστατικό της εστίας. Το «Πνεύμα της Διακήρυξης» των ιδρυτών της εστίας ήταν «η ενίσχυση των πολλά υποσχόμενων ανθρώπινων πόρων, προκειμένου να υπηρετήσουν το έθνος, βάσει των θεμελιωδών εκπαιδευτικών αρχών» και πολλοί οικονομικοί κολοσσοί οι οποίοι ασπάζονταν το ίδιο «πνεύμα» είχαν συμβάλει με την οικονομική τους συνδρομή για την κατασκευή της. Επρόκειτο για τη δημόσια εικόνα, αλλά το παρασκήνιο παρέμενε υπερβολικά ασαφές. Κάποιοι έλεγαν πως ήταν ένα τέχνασμα φοροδιαφυγής, άλλοι το θεωρούσαν διαφημιστικό κόλπο για να αποσπάσουν δημοσιότητα οι δωρητές και μερικοί άλλοι ισχυρίζονταν πως η κατασκευή της εστίας αποτελούσε το προκάλυμμα για να αρπάξουν ένα εξαιρετικό κομμάτι γης. Ένα ήταν βέβαιο: στο συγκρότημα υπήρχε μια λέσχη με μέλη προνομιούχους φοιτητές, τους καλύτερους φοιτητές από διάφορα πανεπιστήμια. Υπήρχαν «ομάδες μελέτης» που συναντιούνταν αρκετές φορές το μήνα και συμμετείχαν και κάποιοι από τους ιδρυτές. Τα μέλη της λέσχης είχαν εξασφαλισμένη θέση μετά την αποφοίτηση. Δεν είχα ιδέα αν κάποια από εκείνες τις θεωρίες ήταν βάσιμη, αλλά όλες άφηναν την αίσθηση πως υπήρχε «κάτι το ύποπτο» σ' αυτό το μέρος.

Εγώ πάντως πέρασα δυο χρόνια –από την άνοιξη του 1968 έως την άνοιξη του 1970– σ' αυτή την «ύποπτη» εστία. Δεν ξέρω πώς άντεξα τόσο καιρό. Στην καθημερινότητά μου ωστόσο δε θα υπήρχε κάποια πρακτική διαφορά, αν έμενα σε μία αριστερή ή δεξιά εστία ή οπουδήποτε αλλού.

Η κάθε μέρα άρχιζε με την έπαρση της σημαίας. Και φυσικά έπαιζαν τον εθνικό ύμνο. Αυτά πάνε μαζί. Ο ιστός της σημαίας βρισκόταν στο κέντρο του συγκροτήματος, ορατός απ' όλα τα παράθυρα των κοιτώνων.

Ο διευθυντής του ανατολικού κοιτώνα (όπου έμενα κι εγώ) ήταν υπεύθυνος για τη σημαία. Επρόκειτο για έναν ψηλό αετομάτη άντρα γύρω στα εξήντα. Τα αγκαθωτά μαλλιά του είχαν αρχίσει να γκριζάρουν και στον ηλιοκαμένο λαιμό του είχε μια μακριά ουλή. Υπήρχε η φήμη πως ήταν απόφοιτος της στρατιωτικής κατασκοπευτικής σχολής του Νακάνο, αν και κανένας δεν ήταν σίγουρος. Δίπλα του στεκόταν ένας φοιτητής ο οποίος είχε αναλάβει χρέη βοηθού. Ούτε κι αυτόν τον ήξερε κανείς. Είχε το πιο κοντό κούρεμα στον κόσμο και πάντα φορούσε τη γαλάζια στολή του πανεπιστημίου. Δεν ήξερα το όνομά του ούτε σε ποιο δωμάτιο έμενε, ποτέ δεν τον είδα στην τραπεζαρία ή στο μπάνιο. Δεν είμαι σίγουρος πως ήταν φοιτητής, αν και πρέπει εξαιτίας της στολής που φορούσε – από την οποία σε ελάχιστο χρόνο πήρε και το παρατσούκλι του. Εν αντιθέσει με τον σερ Νακάνο, ο «τύπος με τη στολή» ήταν κοντός, παχουλός και χλεμπονιάρης. Αυτό το φριχτό δίδυμο σήκωνε κάθε πρωί στις έξι τη σημαία του Ανατέλλοντος Ηλίου.

Όταν είχα πρωτοπάει στην εστία, αυτή η αλλόκοτη εικόνα με έκανε να σηκώνομαι νωρίς για να παρακολουθώ την πατριωτική τελετή. Οι δυο αυτοί τύποι εμφανίζονταν, χωρίς απόκλιση, στο προαύλιο την ώρα που το ραδιόφωνο σήμαινε έξι ακριβώς. Ο «τύπος με τη στολή» φορούσε τη στολή του, φυσικά, με μαύρα δερμάτινα υποδήματα, ενώ ο Νακάνο φορούσε ένα κοντό σακάκι και λευκά αθλητικά. Η «Στολή» κρατούσε ένα κουτί από ακατέργαστο ξύλο, ενώ ο Νακάνο δίπλα του κουβαλούσε ένα κασετόφωνο Sony και το τοποθετούσε στη βάση του ιστού, όσο ο βοηθός του άνοιγε το κουτί και εμφάνιζε την καλοδιπλωμένη σημαία. Την έδινε με ευλάβεια στον Νακάνο, ο οποίος την έδενε στο σκοινί πάνω στον ιστό, απο-

καλύπτοντας τον ολόλαμπρο κόκκινο κύκλο του Ανατέλλοντος Ηλίου σε ολόλευκο φόντο. Έπειτα πατούσε το κουμπί για να ακουστεί ο ύμνος:

«Είθε ο Κύριός μας να βασιλεύει...»

Κι η σημαία όλο και υψωνόταν.

«Μέχρι οι πέτρες να γίνουν βράχοι...»

Η σημαία είχε ήδη φτάσει στα μισά του ιστού.

«Να τις καλύψουν τα βρύα».

Τώρα βρισκόταν στην κορυφή. Οι δυο τους στέκονταν προσοχή, παγωμένοι, κοιτάζοντας ψηλά τη σημαία, η οποία αποτελούσε ένα εντυπωσιακό θέαμα τις ασυννέφιαστες ηλιόλουστες μέρες ή τις μέρες με αέρα.

Η υποστολή της σημαίας το σούρουπο λάμβανε χώρα με παρόμοια τελετουργική επισημότητα, αλλά αντιστρόφως. Η εθνική σημαία δεν ανέμιζε τις νύχτες.

Δεν καταλάβαινα το λόγο που κατέβαινε το βράδυ. Το έθνος συνέχιζε να υπάρχει και στο σκοτάδι, πολλοί άνθρωποι εργάζονταν όλη νύχτα – οι εργαζόμενοι στην κατασκευή σιδηροδρομικών γραμμών, οι ταξιτζήδες και οι σερβιτόρες στα μπαρ, οι πυροσβέστες και οι νυχτοφύλακες. Μου φαινόταν άδικο αυτοί οι άνθρωποι να στερούνται την προστασία της. Ή ίσως να μην είχε καμία σημασία και κανένας, εκτός από μένα, να μην το είχε προσέξει. Όχι πως κι εμένα με ένοιαζε ιδιαίτερα. Ήταν απλώς κάτι που έτυχε να μου περάσει απ' το μυαλό.

Ο κανονισμός των κοιτώνων επέβαλλε στους πρωτοετείς και στους δευτεροετείς να μένουν σε δίκλινα, ενώ οι τριτοετείς και οι τελειόφοιτοι φοιτητές σε μονόκλινα. Τα δίκλινα ήταν λίγο στενόμακρα, γύρω στα εννέα επί δώδεκα μέτρα, με ένα αλουμινένιο παράθυρο στον τοίχο απέναντι από την πόρτα και δυο γραφεία στο παράθυρο, τοποθετημένα με τέτοιο τρό-

πο, ώστε οι ένοικοι να μελετούν πλάτη με πλάτη. Στ' αριστερά της πόρτας υπήρχε μια σιδερένια κουκέτα. Η επίπλωση ήταν ανθεκτική και απλή και αποτελούνταν από δύο ντουλάπια, ένα χαμηλό τραπεζάκι και κάποια εντοιχισμένα ράφια. Ακόμα και ο πιο καλοπροαίρετος παρατηρητής θα δυσκολευόταν να χαρακτηρίσει την ατμόσφαιρα «ρομαντική». Στα ράφια των περισσότερων δωματίων έβλεπες κάποια αντικείμενα όπως τρανζίστορ, σεσουάρ, ηλεκτρικούς βραστήρες και μάτια κουζίνας, στιγμιαίο καφέ, φακελάκια τσαγιού, κύβους ζάχαρης, απλά σκεύη και κούπες για την προετοιμασία ενός γρήγορου γεύματος. Στους τοίχους υπήρχαν αφίσες με κορίτσια από περιοδικά και κλεμμένα πόστερ από πορνοταινίες. Ένας τύπος είχε στον τοίχο του μια φωτογραφία από ζευγάριωμα χοίρων, αλλά επρόκειτο για σπάνια εξαίρεση. Το συνηθέστερο ήταν γυμνές γυναίκες, τραγουδίστριες της ποπ ή ηθοποιοί. Τα ράφια πάνω από τα γραφεία είχαν βιβλία αναφοράς, λεξικά και μυθιστορήματα.

Η βρόμα σ' εκείνα τα δωμάτια «αντρών» ήταν τρομακτική. Μουχλιασμένες φλούδες από μανταρίνια βρίσκονταν κολλημένες στον πάτο των καλαθιών με τα σκουπίδια. Άδεια κονσερβοκούτια που τα χρησιμοποιούσαν για τασάκια περιείχαν σωρούς από αποτσίγαρα· για να τα σβήσουν τα είχαν καταβρέξει με καφέ ή μπίρα και ανέδιδαν μια ξινή μυρωδιά. Μαύρες λίγδες και κομμάτια από ακαθόριστης προέλευσης φαγητά ήταν κολλημένα στις κούπες ή στα ράφια και τα πατώματα είχαν καλυφθεί από άδειες συσκευασίες ή κουτάκια, καθώς και καπάκια από διάφορα προϊόντα. Ποτέ κανείς δε διανοήθηκε να σκουπίσει και να πετάξει τα συγκεκριμένα αντικείμενα στο σκουπιδοτενεκέ. Ένα μικρό ρεύμα αέρα αρκούσε για να σηκωθούν σύννεφα σκόνης. Κάθε δωμάτιο είχε τη δική

του εμετική μυρωδιά, αλλά τα συστατικά της καθεμιάς ήταν τα ίδια: ιδρώτας, σωματικές οσμές και σκουπίδια. Βρόμικα ρούχα στοιβάζονταν κάτω από τα κρεβάτια και καθώς κανένας δεν έμπαινε στον κόπο να αερίσει τα στρώματα, ο ιδρώτας που τα είχε διαποτίσει ανέδιδε μια σιχαμερή μπόχα. Τώρα που το σκέφτομαι, απορώ που σ' αυτές οι τρώγλες δεν έκανε την εμφάνισή της κάποια φονική επιδημία.

Το δωμάτιό μου, αντιθέτως, ήταν αποστειρωμένο σαν νεκροθάλαμος. Το πάτωμα και το παράθυρο πεντακάθαρα, το στρώμα μου αεριζόταν κάθε βδομάδα, όλα τα μολύβια μέσα στις μολυβοθήκες τους, ακόμα κι οι κουρτίνες πλένονταν μια φορά το μήνα. Ο συγκάτοικός μου ήταν μανιώδης με την καθαριότητα. Κανένας στην εστία δε με πίστευε όταν τους έλεγα για τις κουρτίνες. Δεν ήξεραν πως οι κουρτίνες πλένονται. Πίστευαν, μάλλον, πως οι κουρτίνες είναι μόνιμα τοποθετημένες στα παράθυρα. «Κάτι δεν πάει καλά με αυτόν τον τύπο», έλεγαν και τον φώναζαν Ναζι ή Λοκατζή.

Εμείς δεν είχαμε αφίσες στους τοίχους. Όχι βέβαια, εμείς είχαμε τη φωτογραφία ενός καναλιού στο Άμστερνταμ. Όταν έβαλα μια γυμνή, ο συγκάτοικός μου την αποκαθήλωσε. «Ε, Βατανάμπε», είπε «Δεν τρε... τρελαίνομαι γι' αυτά τα πράγματα» και ξανακρέμασε τη φωτογραφία με το κανάλι. Ούτε κι εγώ τρελαινόμουν για τις γυμνές· κατά συνέπεια, δε διαμαρτυρήθηκα.

«Τι είναι πάλι τούτο;» ήταν η μόνιμη αντίδραση όσων έμπαιναν στο δωμάτιό μας και έβλεπαν τη φωτογραφία του Άμστερνταμ.

«Α, ο Λοκατζής μ' αυτό φτιάχνεται», τους απαντούσα. Εγώ το έλεγα για αστείο, αλλά εκείνοι με έπαιρναν στα σοβαρά – τόσο σοβαρά, ώστε στο τέλος άρχισα κι εγώ να το πιστεύω.

Όλοι με λυπούνταν που είχα συγκάτοικο τον Λοκατζή, αλλά εμένα δε με ενοχλούσε ιδιαίτερα. Μ' άφηνε στην ησυχία μου και το μόνο που ήθελε ήταν να κρατάω το χώρο μου καθαρό. Σε τελική ανάλυση, αυτή η συγκατοίκηση με βόλευε: έκανε όλο το καθάρισμα, φρόντιζε να αερίζει τα στρώματα, πετούσε τα σκουπίδια. Ζάρωνε τη μύτη για να υπαινιχτεί πως χρειαζόμουν μπάνιο όταν είχα μείνει άπλυτος για μερικές μέρες. Επίσης, μου υπενθύμιζε πως ήταν ώρα να επισκεφτώ τον κουρέα ή να κόψω τις τριχούλες που πετούσαν απ' τη μύτη μου. Το μόνο που με ενοχλούσε ήταν το ψέκασμα με εντομοκτόνο όταν εντόπιζε καμιά μυγούλα στο δωμάτιο, επειδή τότε έπρεπε να καταφύγω σε κάποια από τις διπλανές τρώγλες.

Ο Λοκατζής σπούδαζε Γεωγραφία στο κρατικό πανεπιστήμιο. Όπως μου είχε πει και ο ίδιος την πρώτη φορά που συναντηθήκαμε: «Σπου... σπουδάζω... χα... χάρτες».

«Σ' αρέσουν οι χάρτες;» ρώτησα.

«Ναι. Όταν αποφοιτήσω, θα εργαστώ στο Εθνικό Γεωγραφικό Ινστιτούτο και θα φτιάχνω χα... χάρτες».

Εντυπωσιάστηκα από την ποικιλία των ονείρων και των στόχων που προσφέρει η ζωή. Ήταν μία από τις καινούργιες μου εντυπώσεις από την πρώτη μου επαφή με το Τόκιο. Με παραξένευε το γεγονός πως η κοινωνία χρειαζόταν ανθρώπους –έστω και λίγους– οι οποίοι να ενδιαφέρονται ή ακόμα και να είναι παθιασμένοι με την κατασκευή χαρτών. Επίσης, ήταν παράξενο κάποιος που επιθυμούσε να εργαστεί για το Εθνικό Γεωγραφικό Ινστιτούτο να τραυλίζει κάθε φορά που πρόφερε τη λέξη «χάρτης». Υπήρχαν φορές που ο Λοκατζής δεν τραυλίζει καθόλου, παρά μόνον όταν πρόφερε τη λέξη «χάρτης», κι αυτό το έκανε αδιαλείπτως.

«Τι... τι σπουδάζεις εσύ;» με ρώτησε.

«Θέατρο», του απάντησα.

«Θα παίζεις;»

«Όχι, διαβάζω έργα και κάνω έρευνα. Ρακίνα, Ιονέσκο, Σαίξπηρ και τα σχετικά».

Είπε πως είχε ακουστά τον Σαίξπηρ αλλά όχι τους υπόλοιπους. Ούτε κι εγώ ήξερα πολλά γι' αυτούς, απλώς είχα δει τα ονόματά τους στο πρόγραμμα των μαθημάτων.

«Σ' αρέσουν τα θεατρικά έργα;» ρώτησε.

«Όχι ιδιαίτερα».

Αυτό τον μπέρδεψε και τότε το τραύλισμά του χειροτέρευσε. Ένωσα άσχημα για ό,τι του έκανα.

«Θα μπορούσα να έχω πάρει κάποιο άλλο μάθημα», συνέχισα. «Εθνολογία, Ασιατική ιστορία. Απλώς έτυχε να πάρω θέατρο, αυτό είναι όλο». Κι ήταν η χειρότερη δικαιολογία που θα μπορούσα να έχω επινοήσει.

«Δεν το 'πιασα», είπε και πήρε μια έκφραση ειλικρινούς απορίας. «Εμένα μ' αρέσουν οι χα... χάρτες· έτσι, αποφάσισα να έρθω στο Τόκιο και έβαλα τους γονείς μου να μου στέ... στέλνουν χρήματα για να σπουδάσω. Εσύ γιατί;»

Η προσέγγισή του ακουγόταν πιο λογική από τη δική μου. Εγκατέλειψα την προσπάθεια να του εξηγήσω. Μετά τραβήξαμε σπέρτα για να διαλέξουμε τα κρεβάτια. Αυτός πήρε το πάνω.

Ψηλός, με μαλλιά κομμένα στον πόντο και ψηλά ζυγωματικά, πάντα φορούσε τα ίδια ρούχα: λευκό πουκάμισο, μαύρο παντελόνι, μαύρα παπούτσια, μπλε πουλόβερ. Όταν πήγαινε στο πανεπιστήμιο, φορούσε από πάνω το σακάκι της στολής και κρατούσε το μαύρο χαρτοφύλακα: ένας τυπικός δεξιός φοιτητής. Αυτός ήταν ο λόγος που όλοι τον φώναζαν Λοκατζή. Στην πραγματικότητα, ήταν εντελώς άσχετος με τα πο-

λιτικά. Τη στολή τη φορούσε επειδή δεν ήθελε να απασχολείται με το τι θα φορέσει. Τα θέματα που τον ενδιέφεραν ήταν κάποια αλλαγή στις ακτογραμμές ή η περάτωση μιας καινούργιας σιδηροδρομικής σήραγγας. Τίποτ' άλλο. Όταν άρχιζε να μιλάει για τέτοιου είδους θέματα, δε σταματούσε μέχρι να το βάλεις στα πόδια ή να σε πάρει ο ύπνος.

Σηκωνόταν στις έξι το πρωί με τον εθνικό ύμνο. Γεγονός που αποδεικνύει πως η τελετουργία της έπαρσης της σημαίας δεν ήταν εντελώς περιττή. Ντυνόταν, πήγαινε στο μπάνιο και έπλενε το πρόσωπό του – ώρες ατελείωτες. Μερικές φορές είχα την αίσθηση πως έβγαζε το κάθε δόντι και το έπλενε ένα ένα σχολαστικά. Επέστρεφε στο δωμάτιο, ίσιωνε τις ζάρες από την πετσέτα του και την άπλωνε πάνω στο καλοριφέρ να στεγνώσει, μετά τοποθετούσε την οδοντόβουρτσά του και το σαπούνι στο ράφι. Τέλος, έκανε την πρωινή γυμναστική του από το ραδιόφωνο μαζί με το υπόλοιπο έθνος.

Εγώ διάβαζα μέχρι αργά το βράδυ και κοιμόμουν μέχρι τις οκτώ το πρωί. Την ώρα που εκείνος στριφογύριζε στο δωμάτιο και έκανε τις ασκήσεις του, εγώ παρέμενα κοιμισμένος, μέχρι τη στιγμή που άρχιζε τα πηδηματάκια. Τα έπαιρνε πολύ σοβαρά και κάθε φορά που χτυπούσε το πάτωμα, το κρεβάτι μου τινάζοταν. Το ανέχτηκα για τρεις μέρες επειδή μας είχαν πει πως η συγκατοίκηση απαιτούσε από μας ένα βαθμό ανοχής, αλλά το πρωί της τέταρτης μέρας δεν το άντεξα άλλο.

«Ρε συ, δεν πας στην ταρατάσα ή κάπου αλλού;» τον ρώτησα. «Δεν μπορώ να κοιμηθώ».

«Μα είναι ήδη εξήμισι!» είπε με το στόμα του να χάσκει.

«Ναι, το ξέρω πως είναι εξήμισι, αλλά εγώ θέλω να κοιμηθώ κι άλλο. Δεν μπορώ να σ' το εξηγήσω, αλλά εγώ κοιμάμαι αυτή την ώρα».

«Εντάξει, αλλά δεν μπορώ να πάω στην τσάι. Θα διαμαρτυρηθούν από τον τρίτο όροφο, ενώ εδώ είμαστε πάνω από την αποθήκη».

«Τότε πήγαινε στην αυλή. Ή στο γκαζόν».

«Ούτε κι αυτό είναι καλή ιδέα. Δεν έχω τρανζίστορ. Χρειάζομαι ρεύμα. Δε γίνεται να κάνω τις ασκήσεις μου χωρίς μουσική».

Ήταν αλήθεια πως το ραδιό του ήταν ένα σαράβαλο και δεν έπαιρνε μπαταρίες. Εγώ είχα ένα τρανζίστορ, αλλά έπαινε μόνο μουσική στα FM.

«Εντάξει, ας κάνουμε ένα συμβιβασμό», είπα. «Κάνε τις ασκήσεις σου, αλλά κομμένα τα πηδηματάκια. Κάνεις τρομερό θόρυβο. Τι λες;»

«Τα πη... πηδηματάκια; Τι είναι αυτά;»

«Τα πηδηματάκια είναι πηδηματάκια».

«Ναι, αλλά εγώ δεν κάνω πηδήματα».

Είχε αρχίσει να πονάει το κεφάλι μου. Ήμουν έτοιμος να εγκαταλείψω την προσπάθεια, αλλά ήθελα να του εξηγήσω τι εννοούσα. Σηκώθηκα από το κρεβάτι και άρχισα να χοροπηδάω πάνω-κάτω και να τραγουδάω την αρχή της μουσικής που συνόδευε τη γυμναστική. «Αυτό εννοούσα», είπα.

«Α, αυτό. Μάλλον έχεις δίκιο. Δεν το είχα προσέξει».

«Κατάλαβες τώρα;» ρώτησα και κάθισα στην άκρη του κρεβατιού. «Κόψε ετούτο το σημείο. Το υπόλοιπο το αντέχω. Σταμάτα να χοροπηδάς και άσε με να κοιμηθώ».

«Ναι, αλλά είναι αδύνατον», έκανε κατηγορηματικά. «Δεν μπορώ να παραλείψω τίποτα. Κάνω το ίδιο πράγμα κάθε πρωί εδώ και δέκα χρόνια κι όταν αρχίζω, συνεχίζω μηχανικά τις υπόλοιπες ασκήσεις με τη σειρά. Αν παραλείψω κάποια, δεν μπορώ να συνεχίσω».

Δεν είχα τι να του πω. Τι θα μπορούσα άλλωστε; Ο μόνος τρόπος για να βάλω ένα τέλος σε αυτή τη δοκιμασία θα ήταν να περιμένω και μόλις έβγαινε από το δωμάτιο, να πετούσα το παλιοραδιόφωνό του έξω απ' το παράθυρο. Ο Λοκατζής φύλαγε με λατρεία όλα του τα υπάρχοντα. Όταν με είδε να κάθομαι στο κρεβάτι άφωνος, χαμογέλασε και προσπάθησε να με παρηγορήσει.

«Ε, Βατανάμπε, γιατί δε σηκώνεσαι κι εσύ να κάνεις μαζί μου τις ασκήσεις;» ρώτησε και βγήκε για να πάει να πάρει το πρωινό του.

Η Ναόκο είχε βάλει τα γέλια όταν της διηγήθηκα την ιστορία του Λοκατζή και τα της πρωινής του γυμναστικής. Δεν είχα σκοπό να τη διασκεδάσω, αλλά κατέληξα να γελάω κι εγώ. Παρότι δεν κράτησε πολύ, χάρηκα που την είδα να γελάει – πρώτη φορά εδώ και πολύ καιρό.

Είχαμε κατέβει από το τρένο στη Γιοτσούγια και περπατούσαμε δίπλα στο ανάχωμα των γραμμών. Ήταν μια Κυριακή απόγευμα, μέσα Μαρτίου. Οι μικρής διάρκειας βροχούλες του πρωινού είχαν σταματήσει λίγο πριν μεσημεριάσει κι ο νοτιάς είχε παρασύρει όλα τα χαμηλά σύννεφα. Τα καταπράσινα φύλλα στις κερασιές λικνίζονταν στον άνεμο, σκορπώντας το φως προς όλες τις κατευθύνσεις. Ήταν μια σχεδόν καλοκαιρινή μέρα. Οι άνθρωποι που βλέπαμε είχαν ρίξει τις ζακέτες και τα πουλόβερ τους στον ώμο ή τα κρατούσαν στο χέρι. Όλοι έδειχναν χαρούμενοι τούτο το ζεστό κυριακάτικο απόγευμα. Οι νεαροί που έπαιζαν τένις στα γήπεδα κοντά στο ανάχωμα είχαν βγάλει τα μπλουζάκια τους και είχαν μείνει με τα σορτσάκια. Μόνο στο σημείο όπου κάθονταν και κουβέντιαζαν δυο καλόγριες με τα χειμωνιάτικα ράσα τους, μόνο

εκεί έμοιαζε να μη φτάνει η θερμότητα, αν και είχαν κι οι δυο τους μια έκφραση ικανοποίησης που δήλωνε πως απολάμβαναν την κουβεντούλα τους στη λιακάδα.

Έπειτα από δεκαπέντε λεπτά πεζοπορίας είχα ιδρώσει. Έβγαλα το χοντρό βαμβακερό μου φούτερ και έμεινα με το φανελάκι. Η Ναόκο είχε σηκώσει τα μανίκια από την γκριζα μπλούζα της ψηλά μέχρι τους αγκώνες. Ήταν μια μπλούζα που είχε ξεθωριάσει ομοιόμορφα, προφανώς από τα πολλά πλυσίματα. Είχα την αίσθηση πως την είχα δει να φοράει αυτή την μπλούζα καιρό πριν. Αλλά ήταν απλώς μια αίσθηση, όχι μια συγκεκριμένη θύμηση. Εκείνη την εποχή δεν είχα ακόμα πολλά να θυμάμαι από τη Ναόκο.

«Πώς τα πας με τη συγκατοίκηση;» ρώτησε. «Σ' αρέσει να μένεις με άλλους στην εστία;»

«Δεν ξέρω. Μόλις ένα μήνα μένω εκεί. Δεν είναι κι άσχημα, το αντέχω».

Σταμάτησε σε μια πηγή και ήπια μια γουλιά νερό. Σκούπισε το στόμα της μ' ένα λευκό χαρτομάντιλο που έβγαλε από την τσέπη του παντελονιού της. Μετά έσκυψε και έδεσε προσεκτικά τα κορδόνια των παπουτσιών της.

«Πιστεύεις πως εγώ θα άντεχα;»

«Τι εννοείς; Να μείνεις σε εστία;»

«Ναι», απάντησε η Ναόκο.

«Εξαρτάται πώς θα το δεις. Αν πας γυρεύοντας, πάντα υπάρχουν πολλά ενοχλητικά πράγματα: οι κανονισμοί, οι ηλίθιοι που έχουν μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους, οι συγκατοικοί που κάνουν τη γυμναστική τους στις εξήμισι το πρωί, αλλά το ίδιο ισχύει παντού. Στο τέλος προσαρμόζεσαι».

«Έτσι είναι», έκανε γνέφοντας καταφατικά. Έδειχνε σκεφτική. Έπειτα με κοίταξε στα μάτια σαν να εξερευνούσε κά-

ποιο παράξενο αντικείμενο. Τότε διέκρινα το βάθος και την καθαρότητα των ματιών της και η καρδιά μου άρχισε να χτυπάει γρηγορότερα. Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα πως δε μου είχε δοθεί ξανά η ευκαιρία να την κοιτάξω στα μάτια κατ' αυτόν τον τρόπο. Ήταν η πρώτη φορά που οι δυο μας βγήκαμε βόλτα και είχαμε μιλήσει τόση πολλή ώρα.

«Σκέφτεσαι να μείνεις σε κάποια εστία;» ρώτησα.

«Όχι, όχι», απάντησε. «Απλώς αναρωτιόμουν πώς είναι η συγκατοίκηση. Και...» Φάνηκε να προσπαθεί να βρει την κατάλληλη λέξη ή έκφραση. Μετά αναστέναξε και χαμήλωσε το βλέμμα. «Α, δεν ξέρω. Ξέχασέ το».

Κι αυτό ήταν το τέλος της συζήτησης. Συνέχισε να περπατάει προς τα ανατολικά κι εγώ την ακολουθούσα λίγο πιο πίσω.

Είχε περάσει ένας χρόνος σχεδόν από την τελευταία φορά που είδα τη Ναόκο και στο μεταξύ είχε χάσει τόσο πολύ βάρος, ώστε έμοιαζε με άλλον άνθρωπο. Τα αφράτα μαγουλάκια της –το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της– εξαφανισμένα και ο λαιμός της είχε γίνει λεπτός και εύθραυστος. Όχι πως τώρα ήταν κοκαλιάρα και ασθενική στην όψη: ο τρόπος που είχε αδυνατίσει ήταν φυσικός και αρμονικός, σαν να είχε κρυφτεί για μεγάλο διάστημα σε κάποιον περιορισμένο στενόμακρο χώρο και το σώμα της είχε προσαρμοστεί στο σχήμα του. Επιπλέον, ήταν πολύ πιο όμορφη απ' όσο τη θυμόμουν. Αυτό ήθελα να της πω, αλλά δεν μπορούσα να βρω τον κατάλληλο τρόπο.

Δεν είχαμε κανονίσει να βρεθούμε, απλώς έτυχε και πέσαμε ο ένας πάνω στον άλλο στο μετρό. Πήγαινε να δει μια ταινία μόνη της κι εγώ στα βιβλιοπωλεία στην Κάντα, τίποτα το επείγον για κανέναν από τους δυο μας. Είχε προτείνει να κατέβουμε, κι αυτό έγινε στη Γιοτσούγια, όπου το πράσινο ανά-

χωμα μέχρι την τάφρο του παλιού κάστρου ενδείκνυται για βόλτα. Όταν μέναμε μόνοι, δεν είχαμε τίποτα ιδιαίτερο να πούμε, και μάλιστα σάστισα που η Ναόκο πρότεινε να κατέβουμε. Ποτέ εμείς οι δυο δεν είχαμε πολλά να πούμε.

Η Ναόκο άρχισε να περπατάει τη στιγμή που βγήκαμε στο δρόμο κι εγώ έτρεξα και την ακολούθησα, κρατώντας μια μικρή απόσταση ανάμεσά μας. Θα μπορούσα να πλησιάσω περισσότερο, αλλά κάτι με συγκρατούσε. Βάδιζα με τα μάτια καρφωμένα στους ώμους της και στα ίσια μαύρα μαλλιά της. Φορούσε μια μεγάλη καφετιά στέκα και όταν έστριβε το κεφάλι της, διέκρινα το λευκό αυτάκι της. Πότε πότε κοίταζε πίσω και έλεγε κάτι. Μερικές φορές έκανε κάποιο σχόλιο στο οποίο μπορούσα να απαντήσω και άλλες δεν ήξερα τι να της πω. Κάποιες φορές δεν άκουγα τι έλεγε. Δε φάνηκε να την ενδιαφέρει ιδιαίτερα αν άκουγα ή όχι. Μόλις έλεγε αυτό που είχε να πει, κοίταζε ξανά μπροστά και συνέχιζε να προχωράει. Ευτυχώς, είπα μέσα μου, τουλάχιστον η μέρα προσφέρεται για βόλτα.

Αλλά κρίνοντας από το βάδισμά της, δεν ήταν μία απλή βόλτα για τη Ναόκο. Έστριψε δεξιά στο Ινταμπάσι, διέσχισε τη διασταύρωση στο Τζινμπότσο, ανέβηκε το λόφο στο Οκανομίσου, μέχρι που βγήκαμε στο Χόνγκο. Από εκεί ακολούθησε τις ράγες του τραμ έως το Κομαγκόμε. Δεν ήταν ασήμαντη διαδρομή. Μέχρι να φτάσουμε στο Κομαγκόμε, ο ήλιος είχε σχεδόν δύσει και η ημέρα είχε παραχωρήσει τη θέση της σ' ένα απαλό ανοιξιάτικο δειλινό.

«Πού είμαστε;» ρώτησε η Ναόκο, σαν να έβλεπε για πρώτη φορά το τοπίο.

«Κομαγκόμε», αποκρίθηκα. «Δεν το κατάλαβες; Κάναμε μεγάλο κύκλο».

«Γιατί ήρθαμε εδώ;»

«Εσύ μας έφερρες εδώ. Εγώ σ' ακολουθούσα».

Πήγαμε σ' ένα μαγαζί δίπλα στο σταθμό για να φάμε νουντλς. Διψούσα και ήπια μόνος μου μια ολόκληρη μπίρα. Κανένας από τους δυο μας δεν είπε λέξη από τη στιγμή που παραγγείλαμε το φαγητό μέχρι την ώρα που το τελειώσαμε. Είχα εξαντληθεί απ' όλο αυτό το περπάτημα κι εκείνη καθόταν εκεί, με τα χέρια της πάνω στο τραπέζι, βυθισμένη στις σκέψεις της. Όλα τα πάρκα είχαν γεμίσει κόσμο εκείνη τη ζεστή Κυριακή, έλεγε ο εκφωνητής των ειδήσεων στην τηλεόραση. «Κι εμείς κάναμε όλη τη διαδρομή από τη Γιοτσούγια έως το Κομαγκό-με με τα πόδια», μονολόγησα.

«Είσαι σε καλή φυσική κατάσταση», σχολίασα όταν τελείωσα το φαγητό μου.

«Σου κάνει εντύπωση;»

«Ναι».

«Ξέρεις, στο σχολείο έτρεχα, δρόμο αντοχής. Έτρεχα 10.000 μέτρα. Και με τον πατέρα μου πηγαίναμε για αναβάσεις τις Κυριακές, όταν ήμουν μικρή. Ξέρεις πού είναι το σπίτι μας, εκεί κοντά, δίπλα στο βουνό. Πάντα είχα δυνατά πόδια».

«Δε σου φαίνεται».

«Το ξέρω», απάντησε. «Όλοι νομίζουν πως είμαι ένα εύθραυστο κοριτσάκι. Αλλά δεν πρέπει να κρίνεις από την επιφάνεια», πρόσθεσε και χαμογέλασε φευγαλέα.

«Αυτό ισχύει και για μένα», αντιγύρισα. «Είμαι εξαντλημένος».

«Αχ, λυπάμαι, κι εγώ σε τραβολογάω όλη μέρα».

«Ναι, αλλά μας δόθηκε η ευκαιρία να κουβεντιάσουμε. Δεν το είχαμε ξανακάνει στο παρελθόν οι δυο μας», είπα, πασχίζοντας ανεπιτυχώς να θυμηθώ το θέμα των συζητήσεών μας.

Η Ναόκο άρχισε να παίζει με το τασάκι στο τραπέζι.

«Αναρωτιέμαι...» άρχισε να λέει «...αν δε σε πειράζει... εννοώ, αν πραγματικά δε σε πειράζει... πιστεύεις πως θα μπορούσαμε να ξανασυναντηθούμε; Ξέρω ότι δεν έχω κανένα δικαίωμα να σου ζητάω τέτοιο πράγμα».

«Κανένα δικαίωμα; Τι θέλεις να πεις;»

Κοκκίνισε. Η αντίδρασή μου στο αίτημά της μπορεί να ήταν κάπως απότομη.

«Δεν ξέρω... δεν μπορώ να το εξηγήσω», έκανε σηκώνοντας ψηλά τα μανίκια της μπλούζας της μέχρι τους αγκώνες και αμέσως τα ξανακατέβασε. Στα φώτα του καταστήματος το απαλό τρίχωμα στα χέρια της λαμπύριζε ένα υπέροχο χρυσαφί χρώμα. «Δεν εννοούσα ακριβώς “δικαίωμα”, με την κυριολεξία της λέξης. Δεν ήθελα να πω αυτό».

Με τους αγκώνες στο τραπέζι, το βλέμμα καρφωμένο στο ημερολόγιο στον τοίχο, σαν να πάσχιζε να βρει εκεί την κατάλληλη έκφραση. Δεν τα κατάφερε, αναστέναξε, έκλεισε τα μάτια και άρχισε να παίζει με τη στέκα της.

«Δεν πειράζει», είπα. «Νομίζω πως καταλαβαίνω τι εννοείς. Ούτε κι εγώ θα έβρισκα την κατάλληλη έκφραση».

«Δεν μπορώ ποτέ να πω ό,τι ακριβώς θέλω», συνέχισε η Ναόκο. «Μου συμβαίνει εδώ και κάποιο διάστημα. Προσπαθώ να πω κάτι, αλλά βρίσκω μόνο λέξεις ακατάλληλες – ακατάλληλες ή τις ακριβώς αντίθετες απ’ αυτές που χρειάζομαι. Προσπαθώ να τα μπαλώσω κι έτσι χειροτερεύω τα πράγματα. Κατ’ αρχάς, χάνω συνεχώς τον ειρμό και ξεχνάω τι ήθελα να πω. Σαν να είμαι κομμένη στα δυο και κυνηγάω τον εαυτό μου. Το ένα μισό κυνηγάει τ’ άλλο μισό γύρω από έναν ψηλό πάσσαλο. Το άλλο μισό έχει τις κατάλληλες λέξεις, αλλά ο εαυτός που τρέχει δεν μπορεί να το προλάβει». Ανασήκωσε το πρόσωπό της και με κοίταξε βαθιά στα μάτια. «Καταλαβαίνεις τι εννοώ;»

«Όλοι νιώθουν έτσι μερικές φορές», απάντησα. «Προσπαθούν να εκφραστούν και στεναχωριούνται όταν δε βρίσκουν τον κατάλληλο τρόπο».

Η Ναόκο φάνηκε να απογοητεύεται με την απάντησή μου.

«Όχι δεν εννοούσα αυτό», έκανε χωρίς περαιτέρω εξηγήσεις.

«Τέλος πάντων, εγώ θα χαρώ να ξαναβρεθούμε», είπα. «Είμαι πάντα ελεύθερος τις Κυριακές και το περπάτημα είναι ωφέλιμο».

Πήραμε τη γραμμή του τρένου για το Γιαμανότε και η Ναόκο άλλαξε στο Σιντζούκου και πήρε το τρένο για το Τσούο. Έμενε σ' ένα μικρό διαμέρισμα, στα δυτικά προάστια του Κοκουμπούντζι.

«Πες μου», ρώτησε καθώς χωρίζαμε, «έχει αλλάξει κάτι στον τρόπο που μιλάω;»

«Έτσι νομίζω», απάντησα, «αλλά δεν είμαι σίγουρος τι είναι. Παλιότερα βρισκόμασταν συχνά, αλλά, απ' ό,τι θυμάμαι, δε συζητούσαμε ιδιαίτερα εμείς οι δυο».

«Είναι αλήθεια», τόνισε. «Τέλος πάντων, μπορώ να σου τηλεφωνήσω την Κυριακή;»

«Βεβαίως. Θα περιμένω».

Τη Ναόκο την είχα γνωρίσει όταν πήγαινα στο λύκειο. Ήμασταν στην ίδια τάξη, αλλά εκείνη φοιτούσε σ' ένα αριστοκρατικό σχολείο θηλέων που διηύθυνε κάποια Χριστιανική Ιεραποστολή. Το σχολείο ήταν τόσο δήθεν εξευγενισμένο, όπου σε θεωρούσαν άξεστο αν έδειχνες υπερβάλλοντα ζήλο για τα μαθήματα. Η Ναόκο ήταν η φιλενάδα του καλύτερου (και μοναδικού) μου φίλου, του Κιζούκι. Οι δυο τους γνωρίζονταν από τα γεννοφάσκια τους, τα σπίτια τους απείχαν λιγότερο από 200 μέτρα.

Όπως συμβαίνει στα περισσότερα ζευγάρια που είναι μαζί από παιδιά, υπήρχε μία άνεση στη σχέση του Κιζούκι και της Ναόκο και δεν τους ενδιέφερε ιδιαίτερα να μένουν μόνοι. Συχνά πήγαιναν ο ένας στο σπίτι του άλλου και έτρωγαν ή έπαιζαν μαγιόνγκ. Εγώ έβγαινα μαζί τους τακτικά. Η Ναόκο έφερνε κάποια φίλη της από το σχολείο για μένα και οι τέσσερις μας πηγαίναμε στον ζωολογικό κήπο, στην πισίνα ή σινεμά. Τα κορίτσια που έφερνε ήταν πολύ όμορφα, αλλά λίγο περισσότερο κυριλέ για το γούστο μου. Τα πήγαινα καλύτερα με τα πιο άξεστα του δικού μου δημόσιου σχολείου παρά με αυτά που έφερνε η Ναόκο και τα προσέγγιζα ευκολότερα. Δεν μπορούσα να καταλάβω τι σκέψεις έκαναν μέσα στο όμορφο κεφάλι τους και πιθανότατα ούτε κι αυτά στο δικό μου. Έπειτα από λίγο ο Κιζούκι σταμάτησε να προσπαθεί να μου γνωρίσει κάποια, κι έτσι βγαίναμε οι τρεις μας. Ο Κιζούκι με τη Ναόκο κι εγώ: ακούγεται παράξενο, αλλά ήταν ο καλύτερος συνδυασμός. Όταν ερχόταν και κάποιο τέταρτο πρόσωπο στην παρέα, δε νιώθαμε άνετα. Ήμασταν σαν τηλεοπτικό τραπέζι συζητήσεων: εγώ ήμουν ο επισκέπτης, ο Κιζούκι ο προικισμένος οικοδεσπότης και η Ναόκο η βοηθός του. Ήταν καλός στο να καταλαμβάνει τον κεντρικό ρόλο. Είχε βέβαια και μια σαρκαστική πλευρά και κάποιοι τον θεωρούσαν αγενή, αλλά στην πραγματικότητα ήταν ευγενικό και συνετό άτομο. Αν κάποιος δεν έλεγε λέξη για κάμποση ώρα, κατηύθυνε τη συζήτηση έτσι ώστε να τον κάνει να μιλήσει. Μπορεί να μην ήταν και τόσο δύσκολο όσο φαινόταν: ήξερε πώς να φτιάχνει την ατμόσφαιρα και είχε το σπάνιο ταλέντο να εντοπίζει τα ενδιαφέροντα σημεία ακόμα και στα πιο βαρετά σχόλια του συνομιλητή του, ώστε να τον κάνει να νιώθει ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον άτομο με μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ζωή.

Κι όμως, δεν ήταν καθόλου κοινωνικός. Εγώ ήμουν ο μοναδικός του φίλος στο σχολείο. Ποτέ δεν κατάλαβα το λόγο που ένας τόσο έξυπνος και ταλαντούχος συζητητής δεν έστρεφε το ενδιαφέρον του στο ευρύτερο κοινό και περιοριζόταν στο μικρό μας τρίο. Ούτε καταλάβαινα το λόγο που είχε διαλέξει εμένα για φίλο του. Εγώ δεν ήμουν παρά ένα συνηθισμένο αγόρι που του άρεσαν τα βιβλία και η μουσική και δεν είχα τίποτα το ξεχωριστό, από εκείνα τα στοιχεία που κάποιος σαν τον Κιζούκι θα πρόσεχε. Παρ' όλα αυτά γίναμε αμέσως κολλητοί. Ο πατέρας του ήταν οδοντίατρος, γνωστός για τις επαγγελματικές του ικανότητες και τις υψηλές του αμοιβές.

«Θέλεις να βγούμε τετράδα την Κυριακή;» με είχε ρωτήσει λίγο μετά τη δική μας γνωριμία. «Η κοπέλα μου πηγαίνει σε σχολείο θηλέων και μπορεί να φέρει μια χαριτωμένη φίλη της για σένα».

«Φυσικά», απάντησα. Έτσι έγινε και γνωριστήκαμε με τη Ναόκο.

Οι τρεις μας περνούσαμε πολλές ώρες μαζί, αλλά όποτε ο Κιζούκι δεν ήταν παρών, η Ναόκο κι εγώ είχαμε πρόβλημα στη μεταξύ μας επικοινωνία. Δε βρίσκαμε θέμα συζήτησης. Ποτέ δεν ξέραμε τι να πούμε. Αντί να μιλάμε, πίναμε νερό ή παίζαμε με κάποιο αντικείμενο στο τραπέζι και περιμέναμε τον Κιζούκι να επιστρέψει και ν' αρχίσει ξανά η κουβέντα. Η Ναόκο δεν ήταν ιδιαίτερα ομιλητική, αλλά κι εμένα μου άρεσε περισσότερο ν' ακούω. Γι' αυτό και όταν έμενα μόνος μαζί της, ένιωθα αμήχανα. Όχι πως δεν ταιριάζαμε, απλώς δε βρίσκαμε θέμα συζήτησης.

Με τη Ναόκο βρεθήκαμε μόνο μια φορά μετά την κηδεία του Κιζούκι. Δυο βδομάδες μετά το συμβάν, συναντηθήκαμε σ' ένα καφέ για να τακτοποιήσουμε μιαν ασήμαντη εκκρεμό-

τητα, κι όταν αυτό τελείωσε, για άλλη μια φορά ξεμείναμε από λόγια. Προσπάθησα να βρω διάφορα θέματα, αλλά κανένα δεν προχωρούσε. Όταν η Ναόκο μίλησε, υπήρχε μια ένταση στον τόνο της φωνής της. Έμοιαζε να είναι θυμωμένη μαζί μου, αλλά δεν είχα ιδέα για το λόγο. Δεν ξαναβρεθήκαμε, μέχρι που μια μέρα, ένα χρόνο αργότερα, έτυχε να συναντηθούμε τυχαία στο μετρό στο Τόκιο, στη γραμμή για το Τσούο.

Η Ναόκο μπορεί να ήταν θυμωμένη μαζί μου επειδή εγώ ήμουν ο τελευταίος που είδε τον Κιζούκι και όχι εκείνη. Την καταλάβαινα, κι αν ήταν δυνατόν, θα άλλαζα θέση μαζί της. Όμως, δεν ήταν στο χέρι μου να κάνω κάτι.

Ήταν ένα ευχάριστο απόγευμα του Μαΐου. Μετά το μεσημεριανό φαγητό, ο Κιζούκι πρότεινε να κάνουμε κοπάνα και να πάμε για μπιλιάρδο ή κάποιο άλλο παιχνίδι. Δε με ενδιέφεραν ιδιαίτερα τα απογευματινά μαθήματα, κι έτσι το σκάσαμε παρέα από το σχολείο, κατηφορίσαμε σ' ένα μπιλιαρδάδικο στο λιμάνι και παίξαμε τέσσερις παρτίδες. Κέρδισα εύκολα την πρώτη, αλλά μετά ο Κιζούκι το πήρε σοβαρά και κέρδισε τις επόμενες τρεις. Σύμφωνα με τη μεταξύ μας συμφωνία, αυτό σήμαινε πως όφειλα να πληρώσω. Ο Κιζούκι καθ' όλη τη διάρκεια του παιχνιδιού δεν έκανε κανένα αστείο, κάτι το ασυνήθιστο. Έπειτα καπνίσαμε.

«Γιατί είσαι τόσο σοβαρός;» ρώτησα.

«Δεν ήθελα να χάσω σήμερα», απάντησε ο Κιζούκι με ένα χαμόγελο ικανοποίησης.

Το ίδιο βράδυ αυτοκτόνησε στο γκαράζ του. Έβαλε ένα λαστιχένιο σωλήνα στην εξάτμιση της μηχανής του, μια Honda N-360, έκλεισε με ταινία τα παράθυρα και άναψε τη μηχανή. Δεν έχω ιδέα πόση ώρα χρειάστηκε μέχρι να πεθάνει. Οι γο-

νείς του είχαν πάει επίσκεψη σε έναν άρρωστο συγγενή και όταν άνοιξαν την πόρτα του γκαράζ για ν' αφήσουν το αυτοκίνητο, ήταν ήδη νεκρός. Το ραδιόφωνό του έπαιζε και στους υαλοκαθαριστήρες ήταν πιασμένη η απόδειξη από ένα βενζινάδικο.

Ο Κιζούκι δεν είχε αφήσει κάποιο σημείωμα και κανένας δεν είχε ιδέα για το λόγο που αποφάσισε ν' αυτοκτονήσει. Καθώς ήμουν ο τελευταίος που τον είδε, με κάλεσαν στην αστυνομία για ανάκριση. Είπα στον αστυνομικό που ερευνούσε την υπόθεση πως ο Κιζούκι δεν είχε αφήσει να φανεί αυτό που σκόπευε να κάνει και πως δεν υπήρχε τίποτα το ανησυχητικό στη συμπεριφορά του. Προφανώς, ο αστυνομικός είχε ήδη σχηματίσει άσχημη εντύπωση τόσο για εκείνον όσο και για μένα, σαν να ήταν απολύτως φυσικό για ένα άτομο που κάνει κοπάνα και παίζει μπιλιάρδο ν' αφαιρεί και τη ζωή του. Ένα σύντομο άρθρο στις εφημερίδες και η υπόθεση έκλεισε. Οι γονείς του Κιζούκι πούλησαν την κόκκινη μηχανή του. Για κάποιο διάστημα, ένα λευκό λουλούδι στόλιζε το θρανίο του.

Στους δέκα μήνες που μεσολάβησαν από το θάνατο του Κιζούκι μέχρι τις εξετάσεις μου, ήμουν ανίκανος να βρω μια θέση στον κόσμο που με περιέβαλλε. Άρχισα να πλαγιάζω με ένα από τα κορίτσια στο σχολείο, αλλά δεν κράτησε πάνω από έξι μήνες. Δεν είχε τίποτα που να με συγκινεί πραγματικά. Έκανα αίτηση σ' ένα ιδιωτικό πανεπιστήμιο στο Τόκιο, από εκείνα που για τις εισαγωγικές εξετάσεις δε χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια, και πέρασα χωρίς ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Η κοπέλα μου ζήτησε να μην πάω στο Τόκιο – «Είναι οκτακόσια χιλιόμετρα απόσταση!» με ικέτευε, αλλά εγώ έπρεπε με κάθε τρόπο να φύγω από το Κόμπε. Ήθελα να αρχίσω μια καινούργια ζωή κάπου όπου δεν ήξερα κανέναν.

«Από τότε που πλάγιασες μαζί μου, σταμάτησες να νοιάζεσαι για μένα», είπε κλαίγοντας.

«Δεν είναι αλήθεια», επέμεινα. «Απλώς θέλω να φύγω από αυτή την πόλη».

Εκείνη, όμως, δεν είχε καμία διάθεση να με καταλάβει. Κι έτσι χωρίσαμε. Στην ταχεία για το Τόκιο, σκέφτηκα όλα τα χαρακτηριστικά της που την έκαναν να υπερτερεί από τις υπόλοιπες κοπέλες, νιώθοντας φριχτά για όσα της είχα κάνει, αλλά δεν υπήρχε τρόπος να διορθώσω την κατάσταση. Θα προσπαθούσα να την ξεχάσω.

Το μόνο που μετρούσε για μένα, μόλις άρχισα την καινούργια μου ζωή στην εστία, ήταν να σταματήσω να τα παίρνω όλα τόσο σοβαρά: να κρατήσω τις απαραίτητες αποστάσεις ανάμεσα στον εαυτό μου και στο περιβάλλον. Να ξεχάσω τα πράσινα τσόχινα τραπέζια του μπιλιάρδου, τις κόκκινες Honda-N 360 και τα λευκά λουλούδια στα σχολικά θρανία. Να λησμονήσω τον καπνό των καπνοδόχων στα κρεματόρια και το βαρύ πρες παπιέ στο γραφείο του αστυνομικού. Στην αρχή φάνηκε πως τα κατάφερα. Προσπάθησα σκληρά, αλλά μέσα μου παρέμεινε ένας ακαθόριστος άυλος κόμπος. Κι όσο περνούσε ο καιρός, αυτός ο κόμπος άρχισε να παίρνει μια καθαρή, πιο συγκεκριμένη μορφή, που αν την περιέγραφα, θα χρησιμοποιούσα τις εξής λέξεις: *ο θάνατος υπάρχει όχι ως το αντίθετο αλλά ως μέρος της ζωής.*

Ένα κλισέ ήταν, αλλά εκείνη την εποχή αυτά τα λόγια δεν τα ένιωθα ως κλισέ, αλλά σαν έναν άυλο κόμπο μέσα μου. Ο θάνατος υπάρχει –σ’ ένα πρες παπιέ, σε τέσσερις κόκκινες και μαύρες μπάλες του μπιλιάρδου– και συνεχίζουμε να ζούμε και να τον αναπνέουμε, να τον βάζουμε στα πνευμόνια μας σαν λεπτή δυσδιάκριτη σκόνη.

Μέχρι τότε ο θάνατος ήταν για μένα κάτι το απόλυτα διαφορετικό και ανεξάρτητο από τη ζωή. Είχα αντιληφθεί πως το χέρι του θανάτου μπορεί να μας πάρει κάποια στιγμή, αλλά μέχρι να έρθει εκείνη η μέρα, παραμένει μακριά μας. Μου φαινόταν μία απλή, λογική αλήθεια. Η ζωή είναι εδώ, ο θάνατος είναι εκεί. Εγώ είμαι εδώ και όχι εκεί.

Τη νύχτα που πέθανε ο Κιζούκι, όμως, έχασα την ικανότητα να βλέπω το θάνατο (και τη ζωή) με τέτοιους απλοϊκούς όρους. Ο θάνατος δεν ήταν το αντίθετο της ζωής. Ήταν ήδη παρών, μέσα μου, πάντα ήταν εδώ, κι όσο κι αν πάλευα, δεν κατάφερνα ποτέ πια να τον λησμονήσω. Όταν, εκείνη τη νύχτα του Μαΐου, ο θάνατος πήρε τον δεκαεπτάχρονο Κιζούκι, πήρε κι εμένα μαζί του.

Πέρασα την επόμενη άνοιξη, την άνοιξη των δεκαοκτώ μου χρόνων, με αυτό τον άυλο κόμπο στο στήθος μου, αλλά όλο τούτο το διάστημα πάλεψα να μη γίνω σοβαρός. Αντιλαμβάνομουν αόριστα πως το να γίνω σοβαρός δε συνεπαγόταν και την προσέγγιση της αλήθειας. Ο θάνατος ήταν μια πραγματικότητα και μάλιστα σοβαρή, όπως κι αν το έβλεπες εσύ. Εγκλωβισμένος μέσα σ' αυτή την ασφυκτική αντίθεση, συνέχισα να περιστρέφομαι ασταμάτητα στον ίδιο φαύλο κύκλο. Τώρα που επαναφέρω εκείνες τις μέρες στη μνήμη μου, ήταν πράγματι παράξενες. Στην καρδιά της νιότης μου, όλα άρχισαν να περιστρέφονται γύρω από το θάνατο.